

A Pécsi Ítéltábla Dr.Tóth Csaba Ügyvédi Iroda által képviselt **felperes neve** (címe) felperesnek - Dr. Szűcs & Durgó Ügyvédi Iroda által képviselt **alperes** (címe) alperes ellen szerződés létrejöttének, érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a ... Törvényszék 2012. december hó 10. napján kelt,számú ítélete ellen a felperes részéről 15. sorsszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta az alábbi

Ítéletet:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 381.000,- (háromszáznyolcvanegyezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletével az alperes által birtokban tartott ingatlan birtokba adása, elhagyása, használati díj megfizetése és elszámolás iránt előterjesztett keresetet elutasította. Alaptalannak találta a 2010.augusztus 13.-án aláírt, a közétkeztetés ellátására irányuló vállalkozási szerződés létre nem jöttére történő felperesi hivatkozást, mivel álláspontja szerint a felperes, ...G., K., ,..., K. és Al,...községek önkormányzati képviselő testületei között a G. Óvoda és a W. Általános Iskola közös fenntartására létrejött társulási megállapodás nem tette szükségessé a vállalkozási szerződés megkötéséhez a társult önkormányzatok előzetes egyetértését, vagy utólagos jóváhagyását. Utalt arra, hogy a felperes tévesen hivatkozott álképviselőre, mivel a felperes polgármestere az Ötv. 9. § (1) bekezdésére figyelemmel a felperes törvényes képviselőjeként kötötte meg a szerződést, a megállapodás érvényességéhez, hatályosságához önkormányzati jóváhagyás, előzetes felhatalmazás nem volt szükséges. Emellett azonban azt sem találta bizonyítottnak, hogy a vállalkozási szerződés tárgyában jegyzőkönyvbe - közokiratba - foglalt testületi határozatot a testület valójában nem hozta meg, hogy a határozat mögött nem volt testületi akarat. Alaptalannak találta a szerződés semmisségére történő hivatkozást is, e körben az volt a jogi álláspontja, hogy mivel

a Kbt. megsértésére alapított polgári jogi igény érvényesíthetőségének előfeltétele, hogy a jogsértést a közbeszerzési döntőbizottság illetve annak határozata elleni bírósági felülvizsgálat során a bíróság jogerősen megállapítsa, a perbeli esetben pedig erre nem került sor, a felperes a Kbt. 323. § (3) bekezdésében meghatározott - a közbeszerzési döntőbizottság előtti igényérvényesítésre megállapított - jogvesztő határidőt elmulasztotta, így a szerződés érvénytelenségéből eredően polgári jogi igényt nem érvényesíthet. Nem találta megállapíthatónak a szerződés jó erkölcsbe ütközését sem, e körben utalt arra, hogy a testületi döntést követő 8 napon belül a szerződéskötést a közétkeztetés megoldásának szükségessége indokolta.

Az elsőfokú bíróság a felek szerződését atipikus szerződésnek minősítette, mely a vállalkozási és bérleti szerződés elemeit tartalmazza. Kiemelte, hogy a határozott idejű szerződést a felek közös megegyezéssel, vagy szerződésszegésre alapított rendkívüli felmondással szüntethették meg, a rendes felmondást kizárták, ezért a felperes körjegyzője által 2012. január hó 9. napján közölt felmondás nem szüntette meg a szerződést, de nem szüntethette meg azért sem, mert a felek közt folyamatban volt birtokvédelmi ügyben, a 2011. november hó 21. napján kötött egyezségben a felperes a szerződés érvényességének jogerős elbírálásáig a szerződés egyoldalú megszüntetésének jogáról lemondott. Álláspontja szerint a felek tartós jogviszonyt hoztak létre, ezért a felperes a Ptk. 395. § (1) bekezdése szerinti elállás gyakorlásával sem szüntethette meg a szerződést. Utalt arra, hogy a jogviszony tartóssága, az ingatlan használatba adására irányuló felperesi kötelelem folytán a szerződés megszüntetése szempontjából a jogviszony a helyiségbérlethez közelít, az 1993. évi LXXVIII. tv. (Ltv.) 23. § (2) bekezdése alapján pedig a határozott időre szóló bérleti jog a szerződésben meghatározott idő elteltével szűnik meg, rendes felmondásra ezért a felperesnek e jogszabály alapján sem volt lehetősége.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a keresetnek helyt adó döntés meghozatalát kérte. Hivatkozott arra, hogy a vállalkozási szerződés az intézményt fenntartó társulásban résztvevő önkormányzatok költségvetését érinti, ezért a szerződést a felperes a társult önkormányzatok képviselő testülete egyetértésével köthette volna meg. Utalt arra, hogy az egyetértés hiánya nem a társulás belső ügye, mivel az alperes tudomással bírt arról, hogy az iskola és óvoda fenntartása társulás keretében történik. Kiemelte, hogy a perben kihallgatott tanúk vallomása bizonyítja, hogy a vállalkozási szerződés megkötéséről a felperes képviselő testülete nem döntött. Továbbra is hivatkozott arra, hogy a szerződés nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik, mivel alperes ismerte a felperes fizetésektelenséghez közeli anyagi helyzetét, és nem történt meg a képviselő testület tájékoztatása más vállalkozó ajánlatáról. Kifejtette, hogy a vegyes, atipikus szerződés megkötésével a felek elsődleges célja a közétkeztetés volt, a használat, bérbeadás e szempontból a teljesítést biztosító mellékkötelezettséget jelentett, ezért a szerződést - célja alapján - elsődlegesen a vállalkozási szerződés szabályai szerint kell elbírálni, a felek a szerződésben a Ptk. 395. § (1) bekezdés szerinti elállás jogát nem zárták ki, a Ptk. 395. § (2) bekezdéséből pedig az következik, hogy az elállási jog tartós jogviszony

esetén is gyakorolható. Sérelmezte a 2011. december hó 21. napján jóváhagyott egyezség kiterjesztő értelmezését. Álláspontja szerint az egyezség nem zárta el a felperest attól, hogy elállási jogát gyakorolja. A Kbt. megsértésével kapcsolatos elsőfokú ítéleti álláspontot nem támadta.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

A fellebbezés alaptalan.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az elsőfokú eljárás iratai alapján kiegészíti az alábbiakkal:

A felperesi önkormányzat képviselő testületének 2010. augusztus hó 5. napján megtartott ülése jegyzőkönyvében foglaltak szerint a vállalkozóval minden, az intézményt fenntartó társuláshoz tartozó önkormányzat maga köt egyedileg szerződést.

Az alperes 2011. évben január hó 1. napjától kezdődően az érintett önkormányzatokkal külön-külön kötött szerződést a gyermekétkeztetési feladatok ellátására, ez évben az önkormányzatok közétkeztetési szolgáltatás igénybevételeért külön teljesítettek kifizetést az alperesnek 2011. évben.

A fenti kiegészítéssel az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és abból helyes jogkövetkeztetés is vont le. Teljes egészében egyetért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítélete jogi indokolásának 1., 2., 3., és 4. pontjában foglaltakkal, azonban a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az alábbiakat:

Tévesen hivatkozott a felperes arra, hogy a vállalkozási szerződés az intézmény fenntartó társulásban résztvevő önkormányzatok költségvetését érinti, és ezért a szerződést a felperes a társult önkormányzatok képviselő testületei egyetértésével köthette volna meg, a társult önkormányzatok ugyanis külön-külön állapodtak meg az alperessel, önállóan teljesítették fizetési kötelezettségüket, ezért a felperes által kötött szerződés nem érintette a társult önkormányzatok költségvetését. Ezt a tényt igazolja a felperesi képviselő testület 2010. augusztus hó 5. napján megtartott ülésének jegyzőkönyve is, mely rögzíti, hogy a társulásban résztvevő önkormányzatok önállóan fognak szerződést kötni az alperessel. Az elsőfokú eljárás során kihallgatott dr. N.A. és T. Zs.tanúk vallomása (..... számú jegyzőkönyv), valamint felperes számú beadványa alapján az alperes ennek megfelelően külön kötött megállapodást az önkormányzatokkal a gyermekétkeztetési feladatok ellátására, és az önkormányzatok részéről a teljesítés a közétkeztetési szolgáltatás igénybevételeért önállóan történt (..... számú irat).

Az Ötv. 9. § (1) bekezdése alapján helyesen, a bírói gyakorlattal összhangban (BDT.2008/1804., BDT.2004/947. szám alatt közzétett eseti döntések) állapította

meg az elsőfokú bíróság, hogy a perbeli szerződés érvényességét nem érinti az, hogy a szerződés polgármester általi aláírását megelőzően a testület felhatalmazta-e a polgármestert a szerződéskötésre, ezért mellőzi a másodfokú bíróság a testületi döntés létrejöttével kapcsolatos megállapításokat az elsőfokú bíróság ítéletéből. A felperes törvényes képviselője a polgármester, képviseleti joga külső harmadik személyek irányában korlátlan. A helyi önkormányzat nevében a polgármester szabadon vállalhat kötelezettséget (BH.2000/214. szám). Amennyiben a jogi személy önkormányzat törvényes képviselője közgyűlési jóváhagyás nélkül köt szerződést, úgy ezt a szerződő partnerrel való kapcsolatban az önkormányzat belső ügyének minősül, ennél fogva a megkötött ügylet érvényes létrejöttét nem érinti (EBH.2000/194. számú elvi határozat). A felperes polgármesterének képviseleti jogát nem korlátozta a képviselőtestületnek az önkormányzat vagyonáról és a vagyongazdálkodás szabályairól szóló 7/2004.(IV.30.) számú rendelete sem, mivel a 3. § (8) bekezdés b) pontja értelmében a vagyonhasznosítással kapcsolatos szerződések - kivéve az adásvételi szerződés - megkötésére a polgármester e szerint is jogosult volt.

Egyetért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak azzal a jogi álláspontjával is, hogy a felperes által megjelölt okok miatt a szerződés nem ütközik nyilvánvalóan a jó erkölcsbe. A Ptk. 200. § (2) bekezdésének utolsó mondata szerint semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütközik. A jó erkölcs fogalmát, annak tartalmát a Ptk. nem határozza meg. A bírói gyakorlat részéről e jogszabályhely általános fogalmának értelmezése több eseti döntésben megtörtént (BH.1993/604., BH.1999/409., PH. 2000/260.) A jó erkölcs a kialakult értelmezés szerint - polgári jogi értelemben - a társadalom általános értékítéletét, a magán autonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki. A szerződéses szabadság tehát nem korlátlan, a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nyilvánvalóan sértik az általánosan kialakult erkölcsi normákat. A Ptk. 4. §-a a kódex eszmei alapjaként emelte jogszabályi rangra azt az erkölcsi szabályt, hogy a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kell eljárni a polgári jogi jogviszonyokban, mindebből az következik, hogy az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jó erkölcs azt a fogalmának meghatározásánál irányadó (BH.2004/21. szám). Jó erkölcsbe ütközőnek minősül az a szerződés, amelyet jogszabály ugyan nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege, vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, és ezért az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek minősíti (BH.2000/260.).

A felperes a szerződést nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközését arra alapította, hogy hosszútávra, 5 éves időtartamra, a Kbt. előírásainak megsértésével, közbeszerzés mellőzésével került sor a szerződés megkötésére. A Kbt. jelen ügyben alkalmazandó 350. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint a Kbt. megsértésére alapított semmisségi, illetve kártérítési perek megindíthatóságához mindenképpen

szükséges a döntőbizottság, illetőleg azt követő jogorvoslati eljárásként a bírósági eljárás lefolytatása. Ha a jogorvoslati eljárásban a jogsértést megállapították, az ajánlattevőnek számolnia kell a polgári jogi következményekkel, ha viszont a döntőbizottság nem talál jogsértést, az ajánlatkérő tudhatja, hogy később már nem lehetséges külön polgári perben a jogsértés ismételt felvetése.

A perben kétséget kizáróan megállapítható, hogy jogsértést megállapító döntőbizottsági, illetve bírósági határozat nem született, ezért a Kbt. 350. §-ának rendelkezése szerint a Kbt. megsértésére alapítottan polgári jogi igényt érvényesíteni nem lehet. Felperes elmulasztotta a döntőbizottsági eljárás kezdeményezését, ezért nem hivatkozhat eredményesen arra, hogy a szerződés azért ütközik jóerkölcsbe, mert a Kbt. rendelkezéseivel ellentétes. A szerződés által elérni kíván cél, a vállalt kötelezettség jellege, az ellenszolgáltatás, a szerződés tárgya pedig nem sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat. Önmagában a szerződés 5 éves határozott időtartama sem tisztességtelen, a felperes az új vállalkozóval is azonos tartalommal, szintén 5 évre kötötte meg a közétkeztetést biztosító vállalkozási szerződést, e tény is azt támasztja alá, hogy az effajta szerződések esetében szokásos a hosszú távú, az esetleges befektetések, beruházások megtérülését biztosító szerződéses kapcsolat, ilyen tartalmú szerződés megkötése semmiképpen sem jelenti a társadalom által elfogadott erkölcsi normákkal való szembehelyezkedést.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság a jogi indokolás 5. és 6. pontjában azt, hogy felperes a vállalkozási szerződést sem rendes felmondással, sem elállás gyakorlásával nem szüntethette meg. Nem ért azonban egyet a másodfokú bíróság azzal, hogy a felperes a 2011. november hó 21. napján megkötött, 2011. december hó 21. napján jóváhagyott egyezségben a szerződés egyoldalú megszüntetése iránti jogáról lemondott, ezért az ezzel kapcsolatos okfejtést mellőzi az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásából az alábbiakra tekintettel.

A hivatkozott egyezségben a felek azt rögzítették, hogy a vállalkozási szerződés érvényességi vitájának jogerős eldöntéséig (közös megegyezéssel történő felbontásáig) az alperes a szerződésben foglaltak szerint szolgáltat, a felperes nem küld felszólító leveleket, az alperes tudomásul veszi, hogy az önkormányzat az ellenőrzési jogával munkaidőben bármikor élhet. A felperes nyilatkozata a Ptk. 207. § (4) bekezdése alapján kiterjesztően nem értelmezhető, csak annyiban és akkor jelenthet joglemondást, amennyiben és amikor határozottan és egyértelműen kifejezi a lemondás tényét. A jelen esetben az eljárás tárgyára - birtokvédelem -, és a nyilatkozat tartalmára tekintettel a az egyezség kizárólag abban korlátozta a felperest, hogy a bérlemény birtokba adására az alperest felszólítsa, de nem zárta ki a szerződés megszüntetésével kapcsolatos nyilatkozatot.

Egyetért azonban a másodfokú bíróság azzal, hogy a felperes sem rendes felmondással, sem a Ptk.395.§-ára alapított elállással nem szüntethette meg a szerződést. Mellőzi azonban az elsőfokú bíróság ítéletének indoklásából annak megállapítását, hogy a perbeli szerződés a megszüntetés szempontjából a

jogviszony tartóssága, valamint az ingatlan használatba adására irányuló felperesi kötelelem miatt a helyiségbérlethez közelíti, és az Ltv. rendelkezése zárna ki a rendes felmondás lehetőségét. A 2010. augusztus hó 13. napján megkötött szerződésben az alperes főkötelezettsége a gyermek, -diákétkeztetés, szociális étkeztetés díj ellenében való szolgáltatása, mint munkával elérhető eredmény létrehozása volt, melynek teljesítéséhez volt szükség a konyha használatba adására bérlet formájában, e kötelelem azonban csak járulékos, a felek szerződésében a vállalkozási elemek dominálnak. E vállalkozási szerződés - a szerződés tárgyát, azaz a szolgáltatást tekintve - maga is atipikus, ezért a Ptk.-nak a vállalkozási szerződésekre irányadó szabályai csak e szerződés speciálítását figyelembe véve alkalmazhatók, kiegészíti ezért másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolását a felmondás és elállás kérdéskörében az alábbiakkal:

A Ptk. 389. §-a szerint a vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó valamely dolog tervezésére, elkészítésére, feldolgozására, átalakítására, üzembe helyezésére, megjavítására vagy munkával elérhető más eredmény létrehozására, a megrendelő pedig a szolgáltatás átvételére és díj fizetésére köteles.

A Ptk. 395 § (1) bekezdése alapján a megrendelő a vállalkozási szerződéstől bármikor elállhat, köteles azonban a vállalkozó kárát megtéríteni. Vállalkozási szerződés esetén a vállalkozó általában egyszeri eredmény szolgáltatására (dolog létrehozására) vállal kötelezettséget (tipikus szolgáltatás), és a szolgáltatás egyszeri jellegére figyelemmel biztosítja a Ptk. 395. § (1) bekezdése a megrendelő számára az általános elállás jogát, és nem a felmondását. Az elállás a Ptk.320.§ (1) bekezdése értelmében a szerződést felbontja, a szerződés a Ptk. 319.§ (3) bekezdése alapján megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal megszűnik, és a már teljesített szolgáltatások visszajárnak. A Ptk. 395.§ (2) bekezdése értelmében, ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, vagy ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy különös méltánylást érdemlő egyéb érdek indokolja, a bíróság a megrendelő elállása esetében - bármelyik fél kérelmére - a szerződést a jövőre nézve szünteti meg. A megrendelő ilyenkor is köteles a vállalkozó kárát megtéríteni. A Ptk. e rendelkezése arra az esetre szolgál, ha a vállalkozó vállalt művet már részben előállította, a munkával elérhető eredményt részben létrejött, vagy a szolgáltatás osztható, részteljesítés történt, és az eredeti állapot helyreállítása nem, vagy csak a részben már elkészült dolog megsemmisítésével, vagy jelentős érdeksérelem okozásával volna lehetséges. Attól azonban, hogy az egyszeri szolgáltatás osztható, vagy annak teljesítése hosszabb időt vesz igénybe, az e tárgyú szerződés nem válik tartós jogviszonnyá, ezért az effajta szolgáltatást tartalmazó szerződés megszüntethető - a Ptk. idézett 395.§ (2) bekezdése alapján - elállással.

A perbeli szerződésben kikötött szolgáltatás azonban - a vállalkozásra általában jellemző, egyszeri szolgáltatásra, egy adott dolog létrehozására irányuló szolgáltatáshoz képest - speciális szolgáltatást tartalmazott, a vállalkozó ugyanannak a munkával elérhető eredménynek a szolgáltatását (közétkeztetés)

rendszeres időközönként (naponta), és meghatározott időtartamra (5 évre) vállalta, ekként e szerződés egy tartós jogviszonyt hozott létre a felek között. A tartós jogviszonyon alapuló szerződések megszüntetési módja a felmondás, mivel ha egy szerződés alapján a hosszabb időn át nyújtandó szolgáltatás már megkezdődött, akkor a szerződést nem lehet keletkezésére visszaható hatállyal megszüntetni. Ezért rendelkezik, úgy a Ptk. különös része, hogy a tartós szerződések egyoldalú nyilatkozattal való megszüntetésének módja a felmondás. A fél felmondásra a Ptk. 321. § (1) bekezdése értelmében jogszabály, vagy a szerződés alapján jogosult. A perbeli esetben a felperest jogszabály felmondásra nem jogosította fel, szerződésükben pedig a felek a tartós jogviszonyt eredményező szerződés megszüntetésének módját részletesen szabályozták, és a szerződés megszüntetésének kizárólagos módjaként a közös megegyezést, és a súlyos szerződésszegésre alapított felmondást kötötték ki. E szerződés a Ptk. 277.§ (1) bekezdése értelmében - tartamának megfelelően, az abban meghatározott időtartamig - a felperes teljesíteni köteles, ezért sem a Ptk. 395. § (1) bekezdése szerinti elállási jog, sem a rendes felmondás joga nem illette meg, az e tárgyban tett jognyilatkozata a szerződést nem szüntette meg. Az elállási jog kérdésében ezt a jogi álláspontot foglalta el a Legfelsőbb Bíróság is Pfv.VII.20.744/2011/4. számú ítéletében.

A fenti indokbeli kiegészítéssel hagyta helyben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

Az alaptalanul fellebbező felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes másodfokú eljárásban felmerült költségét megtéríteni, mely költség az alperest képviselő ügyvéd 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (6) bekezdése alapján megállapított, a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban álló munkadíj.

A felperes illetékmentessége folytán feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

P é c s, 2013. szeptember 25.

. Kovács Ildikó s.k. a tanács elnöke, Dr. Gyöngyösiné Dr. Antók Éva s.k. előadó bíró,
Dr. Berki Csilla s.k. bíró